

Deze lessenreeks is ontwikkeld om jullie te helpen bij het voor bereiden op de theorie voor de toelatingsproeven Muziekproductie/Jazz en Pop voor het KASK/Conservatorium Gent.

Er zijn vijf lesvideo's van beginner tot meer gevorderd, met regelmatig opdrachten en oefeningen om je bij te werken en waarvan de oplossing op het einde van de video gegeven wordt.

Na de vijfde en laatste video kan je, als ultieme test, het examen van vorig jaar uitproberen. Dat mag je naar maarten.weyler@hogent.be sturen en ik geef je graag feedback bij jouw ingevuld examen.

Je kan ook de syllabus downloaden met extra lesmateriaal.

Moest je toch nog met bepaalde vragen zitten, aarzel niet contact met me op te nemen.

Veel succes en hopelijk tot gauw!

Maarten Weyler
Docent muziektheoretische vakken

Inhoudstafel

1. Alle drieklanken	2
2. Een analyse van I Will Survive & Fly Me To the Moon.....	5
3. Harmonisch en Melodisch mineur.....	7
Oplossingen	9

1. Alle drieklanken

We hebben al groot, klein en verminderd gezien. Maar er zijn er nog. Waarom is dat nog niet gebeurd? Omdat we deze niet zo vaak voorkomen, onder meer omdat ze geen deel uitmaken van de diatonische reeks. Daar heb je enkel en alleen groot (I, IV en V), klein (II, III en VI) en verminderd. Maar het is belangrijk om alle drieklanken te kennen, want wie alle drieklanken kent, kent alle vierklanken. Je moet er alleen een septiem aan toevoegen, dat kan groot (Maj⁷), klein (⁷ in allerlei combinaties) of soms verminderd zijn (in combinatie met dim⁷).

Eigenlijk spreekt het voor zich, want alle drieklanken die vaakst voorkomen zijn combinaties van grote en kleine tertsopeenstapelingen.

Groot + klein = majeur (en geeft rein)

Klein + groot = mineur (en geeft rein)

Klein + klein = verminderd (want dat is die kwint nu, verminderd – diminished of o)

Groot + groot = overmatig (want dat is die kwint nu, overmatig – augmented of + of #5)

Een overzicht

C Cm Cdim C^{aug} C C⁺ C Cm C^o Cm C

Eerst de 4 mogelijkheden, daarna in een logische 'constructievolgorde' waarbij je telkens merkt wat je moet toepassen om tot het juiste akkoord te komen.

C: 1 3 5

C⁺: hier moet je de kwint verhogen tov het vorige

C: de kwint terug verlagen of 'rein' maken

Cm: nu de terts verlagen

C^o: de kwint ook nog verlagen

Cm: de kwint terug verhogen

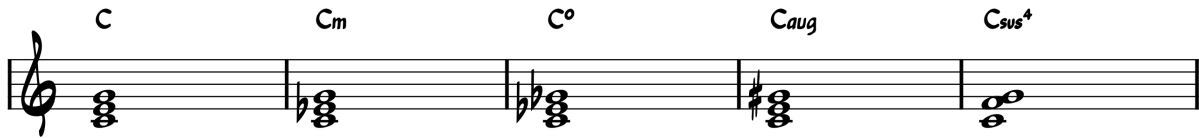
C: de terts verhogen...

Oefening: DIY

D Dm Ddim D^{aug} D D⁺ D Dm D^o Dm D

F Fm Fdim F^{aug} F F⁺ F Fm F^o Fm F

Een geval apart zijn de zogenaamde sus-akkoorden. Ik hou het voor deze lessenreeks bij C_{sus^4} . We hadden alle combinaties al gehad, nl. grote/kleine, kleine/grote, kleine/kleine en grote/grote. Sus mét 4 zegt het meteen: dat is een akkoord zonder terts maar met een verhoogde (=suspendere) 3 naar een reine kwart. De kwart vervangt eigenlijk de terts:

Dan zijn er nog 2 echt minder gebruikte, namelijk C_{sus^2} en C^5 . Bij sus^2 wordt de terts vervangen door de secunde, en bij de andere 'special one', reeds eerder aangehaald: C^5 , gaat het om een akkoord zonder terts, gewoon grondnoot – kwint – octaaf oftewel een power chord aanduiding.

Oefening: Schrijf alle drieklanken uit in F, G, D en B^b met wisselende symbolen (zoals m / min / - en zo meer)

F	F _m	F ^{dim}	F ⁺	F _{sus⁴}	F _{sus²}	F ⁵
G	G ₋	G ^{dim}	G ^{aug}	G _{sus⁴}	G _{sus²}	G ⁵
D	D _{min}	D ^o	D ^{#5}	D _{sus⁴}	D _{sus²}	D ⁵
B^b	B^b _m	B^b ^{dim}	B^b ^{aug}	B^b _{sus⁴}	B^b _{sus²}	B^b ⁵

Opgelet: bij dim en aug akkoorden wordt de kwint verhoogd of verlaagd, en dat moet wel degelijk een kwint zijn en blijven. Ook MuseScore is daar niet altijd even correct in... De verminderde kwint van B^b is f^b en niet e, want dat is een verhoogde kwart. Zulke fenomenen noemt met 'enharmonie'.

MuseScore tip: een c^b wordt al gauw een b in MuseScore. Typ toch je c en je kan een extra mol toevoegen vanuit de balk boven je partituur.

Dit zijn de drieklanken waarnaar zal gevraagd worden voor de toelatingsproef. Maar opgelet, ook in omkeringen, dus in wisselende volgorde. Dan schrijf je eerst de ‘juiste’ benaming, gevolgd door een / voor de aanduiding van de omkering.

Zoals in

Moeilijk? Zeker! Maar je merkt meteen dat er geen grondliggingen staan vermits er geen zuivere tertsopeenstapelingen staan. En nergens herken je een sus^4 of sus^2 want dan zou je ook secundes zien staan. En een power chord is er ook niet, je ziet nergens die kwint – octaaf staan.

Tip: bij een omkering van een drieklank ontstaat telkens een kwart-interval. De bovenste noot van de kwart is altijd de originele grondnoot.

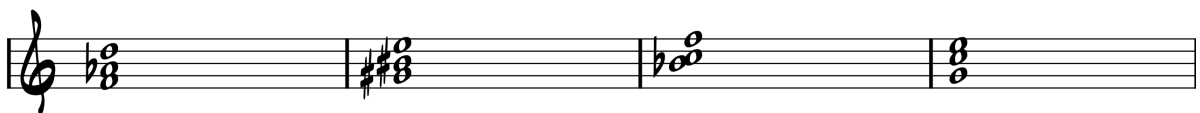
Zet eerst je akkoord terug in grondpositie, benoem en duid dan de omkering aan:

En nu met correcte benamingen (bvb. eerst C schrijven, dan C/E):

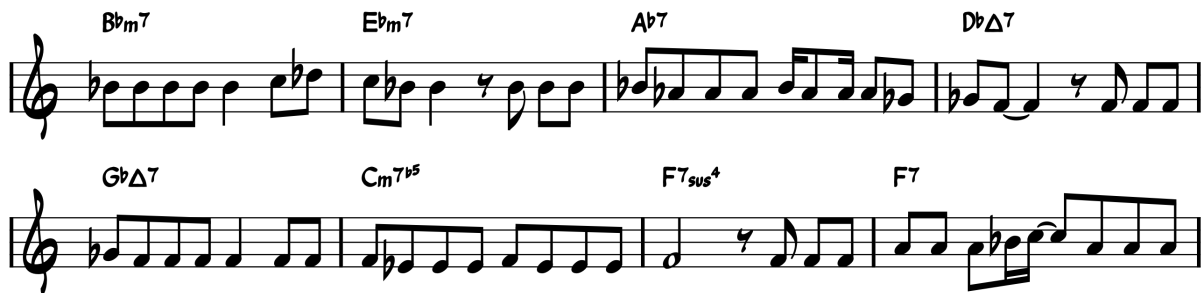

Oefening: welke omkeringen staan hieronder?

2. Een analyse van I Will Survive & Fly Me To the Moon

Keren we even terug naar onze analyses met I Will Survive (D. Fekaris, F. Perren) uit 1978

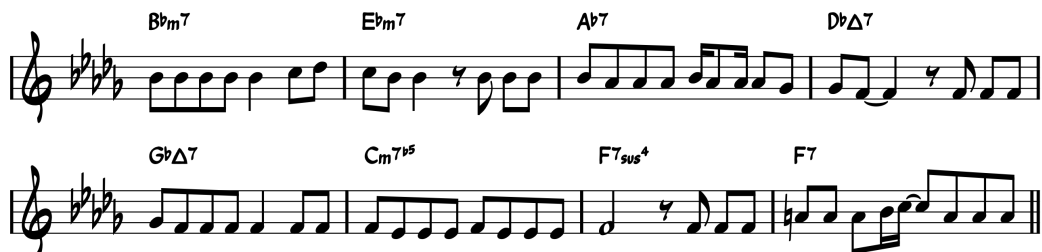
In welke toonaard zou deze verse staan? Ga daarvoor altijd op zoek naar je dominant. In dit geval zie je er een drietal: A^{b7} , F^{7sus4} (dus geen volwaardige) en tenslotte F^7 .

Als het F^7 zou zijn, dan staan we in B^b -groot (of eventueel g klein) en bij F^{7sus4} is dat niet anders. Die sus is de kwart ipv de terts, een e^b , en dat blijft diatonisch. Net zoals een B^{b6} kan staan ipv $B^{bΔ7}$, kan dat ook voor een dominant met reine kwart. Moest dit stuk in B^b staan, dan zouden we geen A^b , D^b , G^b etc. tegenkomen.

De andere dominant is A^{b7} en dit is de V of het dominant septiem akkoord op V in D^b . Wat is de voortekening voor D^b ? Wat zijn de diatonische akkoorden van D^b ?

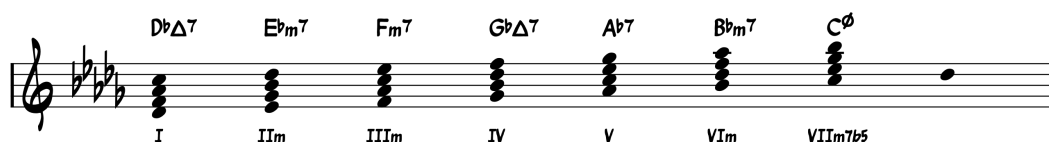
Tip: sommige kennen die voortekeningen van buiten. Een gemakkelijke om te onthouden is, wanneer bvb. D-groot 2 kruisen heeft, zal D^b -groot 5 mollen hebben. Het totaal moet altijd 7 zijn... Of E-groot vier kruisen, E^b -groot 3 mollen. Dat kan misschien helpen 😊

Ik had met opzet de voortekening weggelaten hierboven, dus nu eens met de voortekening voor D^b ...

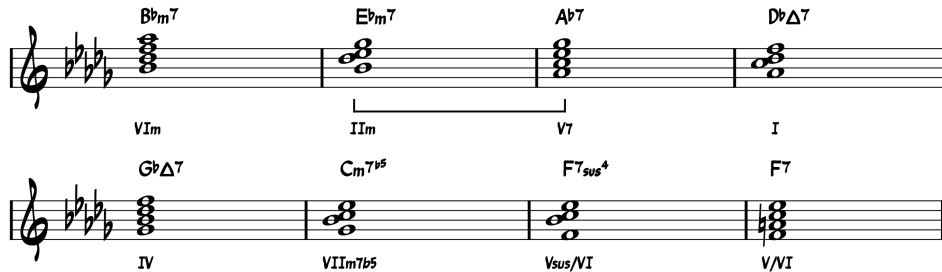
Je merkt het, alle mollen zijn verdwenen, alleen niet bij F^7 , de dominant die dus duidelijk niet-diatonisch is.

De diatonische reeks voor D^b is:

MuseScore tip: om het symbool voor half-dim te maken, plaats je na je akkoordletter een 0 (cijfer nul) en dat wordt automatisch het teken voor half-dim. Een o (letter o) staat voor dim.

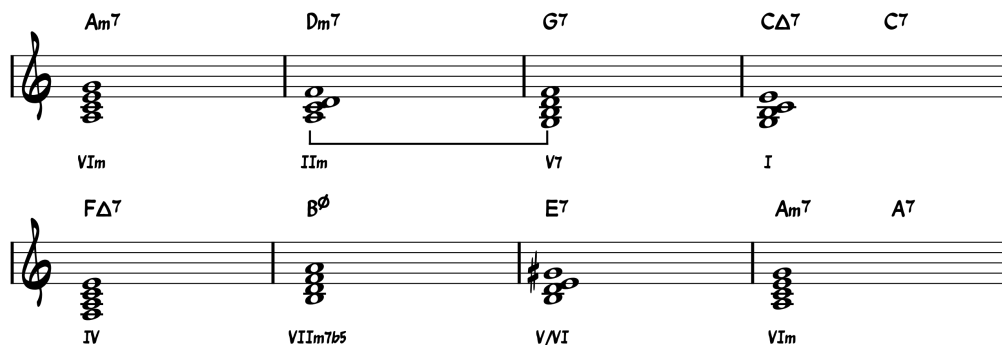
Wat betekent dit nu voor deze verse:

- Alle akkoorden zijn diatonisch met uitzondering de laatste twee maten
- De dominanten in deze laatste 2 maten zijn de dominanten voor B^bm en leiden ons terug naar dit akkoord
- In de 8ste maat stond, net zoals in het akkoord, een a (= de terts van F⁷) en dat is de leidtoon naar B^b, vandaar de spanning
- Het sus⁴ akkoord – in klassiek een ‘voorhouding’ genoemd, vertraagt die drang om naar B^b te gaan en verhoogt daarmee eigenlijk de spanning
- Je hoort eerst die kwart (sus⁴) die oplost in de grote terts van F⁷ en dat is dus de leidtoon...
- Vertalingen helpen: in het Frans is een leidtoon ‘la sensible’ (de gevoelige), in het Duits ‘der Strebeton’, het strevertje... of subsemitonium in het Latijn
- In maten 2 en 3 staat een II – V cadens en die wordt – zoals zo vaak – gevolgd door de tonica

Wat is de verwante mineur van D^b-groot? Dat is B^bm, vandaar dat de beweging naar B^bm zo logisch klinkt.

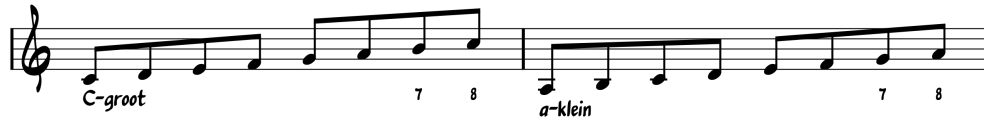
Keren we even terug naar Fly Me To the Moon uit de vorige les: dan merk je dat beide songs heel wat akkoorden delen. Weliswaar in een andere toonaard. Hier geen sus⁴ akkoord, want de oplossing terug naar VI valt al in de achtste maat.

Je merkt in de vierde en achtste maat (zwakke maatdelen) nu twee extra dominant septiem akkoorden C⁷ en A⁷. C⁷ is een extra dominant naar het daaropvolgende F^{Maj7} en A⁷, wel daarna volgt Dm⁷ en dan is deze A⁷ de dominant naar Dm⁷. Twee secundaire dominanten, waarbij C⁷ de V/IV (door een extra mol) en A⁷ de V/II is door de leidtoon c[#] in dit akkoord.

3. Harmonisch en Melodisch mineur

Neem C-groot en het verwante a-klein. Wat ontbreekt in a-klein eigenlijk?

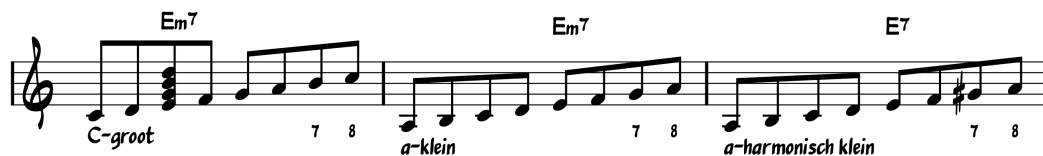
Bij het spelen van C-groot eindigt de toonladder echt, na die leidtoon.

Bij het spelen van a-klein lijkt dit niet echt te eindigen op de grondnoot a. Je zou gerust verder kunnen spelen tot aan de C.

Dat komt omdat er geen leidtoon is in a klein. Er is geen halve toon tussen 7 en 8... Daarom ook dat in de vorige analyses telkens een extra noot opdook, net voor de oplossing naar de tonica van de verwante mineur.

In I Will Survive was dat de a naar B^b men zo kregen we dat F⁷ akkoord; in Fly Me To the Moon was dat die g[#], gekoppeld aan E⁷ als dominant naar a klein.

Je hebt die leidtoon telkens nodig voor de oplossing. Niet voordien, dan heb je genoeg aan de relatieve mineur. Deze heet trouwens ook antiek en aeolisch. Dus, als een stuk in a-mineur staat, dan is dat weliswaar hetzelfde als C-groot, maar regelmatig zal je die g[#] zien opduiken, om je zin, om je song, om je akkoordenprogressie te laten oplossen. En wie g[#] zegt, zegt meteen E⁷. Kijk naar de impact van het wijzigen van deze ene noot en naar de akkoorden: Em⁷ wordt zo E⁷.

Harmonisch klinkt heel typisch, want je hoort die anderhalve toon tussen 6 en 7 heel duidelijk. En het doet een beetje oosters aan, waar dergelijke toonsafstand wel vaak voorkomt in de muziek.

Omdat dit niet altijd even gemakkelijk speelt, is er daarom nog een derde mineur toonladder, eentje die mooier klinkt voor de melodie. Dat is dus melodisch mineur, en dan wijzigt er nog 1 noot, je 6 gaat met een halve toon omhoog.

En ja, harmonisch klein wordt vooral gebruikt voor het lenen van een akkoord – en niet zomaar een akkoord, het dominant septiem akkoord. En melodisch wordt vooral ingezet voor de melodie, maar creëert dus hetzelfde akkoord. Kijk naar het tweede tetrachord van a melodisch: dat is identiek aan majeur en laat dit nu net het sterkste tetrachord van een toonladder zijn, vermits dit een melodische beweging geeft – met o.a. die leidtoon- naar de tonica.

Oefening: maak de volgende toonladders

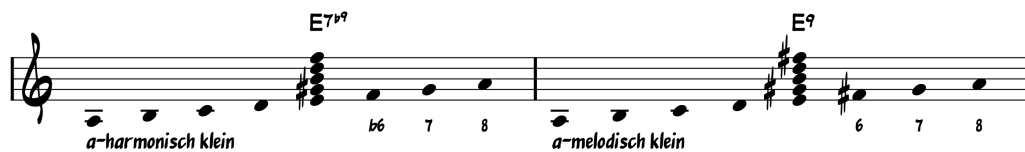
a) Vertrekkend uit de grote-tertstonladder

b) Vertrekkend meteen uit de kleine tertsladder

In de volgende les gaan we hier dieper op in. Maar al een eerste tip van de sluier: vaak zie je, zeker in mineur, bij de dominant nog een uitbreiding. En je weet, na 1 – 3 – 5 – 7 komt 9 en dan zie je bv. E^{7b9} staan, vlak voor Am. Dat komt uit harmonisch mineur, want naast die e ligt een f en als je dat akkoord opstapelt, kom je dus op een $b9$ uit. De f ligt vlak naast de e:

Doe je dezelfde oefening voor a-melodisch, dan kom je uit op een E^9 akkoord. Want 9 staat altijd voor een dominant akkoord, dus eigenlijk $E^{7/9}$ en die 9 is nu wel een hele toon...

Opletten dus voor het uitbreiden van je dominant akkoord in mineur. Maar dat zien we in de laatste lesvideo.

Dus:

- $C^9 = C^7$ met 9
- $G^9 = G^7$ met 9

Let op, want het leest niet altijd even gemakkelijk, want G^{b9} is dat nu G met $b9$ of G^b met 9? Schrijf daarom $G^{b(9)}$ en het is meteen duidelijk!

Oplösungen

p.2 Oefening: DIY

D Dm Ddim Daug D D+ D Dm D° Dm D

F Fm Fdim Faug F F+ F Fm F° Fm F

p.3 Oefening: Schrijf alle drieklanken uit in F, G, D en B^b met wisselende symbolen (zoals m / min / - en zo meer)

F Fm Fdim F+ F_{sus}⁴ F_{sus}² F⁵

G G- Gdim Gaug G_{sus}⁴ G_{sus}² G⁵

D Dmin D° D#5 D_{sus}⁴ D_{sus}² D⁵

B^b B^bm B^bdim B^baug B^b_{sus}⁴ B^b_{sus}² B^b5

p.4 Oefening: welke omkeringen staan hieronder?

B^o/F G/B A^b/E^b Fm/A^b

D^o/F E⁺/G[#] F_{sus}⁴/B^b C/G

Met een voorbeeldje van een omkering van F_{sus}⁴/B^b – maar dit is even goed B_{sus}2... vandaar dat deze quasi nooit voorkomen (ook niet tijdens examens 😊).

p. 8 **Oefening:** maak de volgende toonladders

a) Vertrekkend uit de grote-tertoonladder

Exercise a) shows two rows of musical notation. The first row contains four scales: F-groot, d-klein antiek, d-klein harmonisch, and d-klein melodisch. The second row contains four scales: G-groot, e-klein antiek, e-klein harmonisch, and e-klein melodisch. Each scale is written on a single staff in treble clef with a key signature of one flat (Bb).

b) Vertrekkend meteen uit de kleine tertsladder

Exercise b) shows two rows of musical notation. The first row contains three scales: g-klein antiek, g-klein harmonisch, and g-klein melodisch. The second row contains three scales: f-klein antiek, f-klein harmonisch, and f-klein melodisch. Each scale is written on a single staff in treble clef with a key signature of two flats (Bb, Eb).